

Міграційна ситуація у Закарпатській області в умовах соціально-економічної трансформації економіки України

О. ГУРГУЛА

Ужгородський національний університет

Розглянуто та проаналізовано проблему зайнятості і безробіття у Закарпатській області. У статті розкрито обсяги та спрямованість основних міграційних потоків населення Закарпатської області.

Рассмотрены и проанализированы проблемы занятости и безработицы Закарпатской области. В статье раскрыты объемы и направленность основных миграционных потоков населения Закарпатской области.

It was considered and analyzed the problem of employment and unemployment in the Zakarpatskiy region are. This article deals with the scope and focus of the main population migration flows Zakarpatskiy region.

Ключові слова: трудова міграція, робоча сила, зайнятість, безробіття, політика держави, ринок праці.

Постановка проблеми. Необхідність дослідження і регулювання особливостей та динаміки міграційних процесів в Україні на регіональному рівні стала нагальною потребою суспільства, адже міграція населення є важливим чинником суспільного розвитку.

Значні масштаби та інтенсивність міграції робочої сили є, безперечно, характерним явищем сучасності, що істотно впливає на стан зайнятості, ринок праці, безробіття, розвиток системи освіти тощо. Тому не випадково, що в кінці ХХ і на початку ХХІ ст. проблеми міжнародної трудової міграції набувають першочергово теоретичного і практичного значення як в Україні, так і в цілому світі.

Трудова міграція — закономірне явище для країн на перехідному етапі розвитку, викликане низьким рівнем доходів значної частини населення; вона є вимушеним кроком у пошуках роботи та кращого заробітку. Держава поки що не може забезпечити більшість своїх незайнятих громадян підходящою роботою з належною оплатою праці, тому чимало з них обирають саме виїзд за кордон.

Обмеженість сфери прикладання праці в Закарпатській області, наявність значних резервів трудових ресурсів зумовили зростання кількості трудових мігрантів, що виїжджають з області. В основному переважає виїзд населення у країни далекого зарубіжжя, значною за обсягом є також і міжрегіональна міграція. Зважаючи на географічне положення Закарпатської області (її адміністративна межа проходить вздовж державного кордону України з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією), велика частка мігрантів знаходять місце працевлаштування саме в цих країнах. Виїзд з країни робочої

сили — чіткий індикатор становища як області, так і держави в цілому, рівня оплати праці, несвоечасності її виплат тощо. Країні потрібні висококваліфіковані кадри, які мають отримувати гідну зарплату. Єдиним дієвим засобом її зростання може бути розвиток економіки, зниження податкового тиску, розширення виробництва та зайнятості населення і на цій основі — підвищення матеріального добробуту. Головним чинником, що дасть змогу скоротити трудову міграцію, є забезпечення людей роботою за належними умовами праці в розвинутих країнах. Продуктивна зайнятість — шлях до подолання бідності та відмови від виїзду на заробітки за кордон. Реалізація оголошених Президентом України і урядом України заходів з підвищення мінімальної заробітної плати вселяють оптимізм, але до гідного її рівня та створення всіх умов для праці потрібен ще тривалий час та здійснення комплексу управлінських, організаційних заходів як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Непродумані та несвоечасні реакції держави на кризові явища в галузях економіки України призвели до загострення негативних тенденцій в усіх аспектах життєдіяльності населення, що супроводжуються глибокою соціальною напругою, появою масштабного безробіття. Це призвело до збільшення потенціалу міграційної рухливості жителів України в цілому та Закарпатської області, зокрема.

Міграційна політика держави — невід’ємна складова національної безпеки. Тому більшість проблем у сфері міграції вирішують на загальнодержавному рівні. Розглядаючи явище міграції — переміщення, перерозподіл робочої сили, — виділяють внутрішню і зовнішню трудову міграцію. Найчисленніший сегмент останньої — нелегальна трудова міграція. Не-

досконала правова політика міждержавної трудової міграції України, призводить до того, що мігранти не мають ані юридичної, ані соціальної захищеності за кордоном, вони зазнають дискримінації з боку роботодавців¹.

На жаль, у нашій державі питання міграційної політики не були серед пріоритетних. Тільки в 2011 р. Президент України підписав Указ «Про Концепцію державної міграційної політики». А наприкінці 2011 р. були прописані заходи цієї концепції, що саме має робити Україна в цьому напрямі. У нас до сьогодні немає закону «Про зовнішню трудову міграцію», який мав бути прийнятий у 2012 р., розробляти його мало Міністерство соціальної політики.

На виконання Концепції державної міграційної політики, затвердженої Президентом, Міністерство соціальної політики отримало доручення вдосконалити законодавство щодо трудової міграції. Ще влітку 2012 р. був підготовлений проект закону «Про зовнішню трудову міграцію». Працювали над ним фахівці департаменту ринку праці та зайнятості разом з вітчизняними експертами і громадськими об'єднаннями українських працівників-мігрантів за кордоном. Але в процесі погодження документа з іншими міністерствами та відомствами багато запропонованих неурядовими авторами норм не знайшли підтримки.

Отже, нині навіть у самому Міністерстві соціальної політики визнають, що документ вийшов дуже декларативним і поверховим, а тому потребує доопрацювання й удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уже протягом тривалого часу як у світі, так і в Україні ведуться гострі дискусії з приводу трудової міграції. Вітчизняні та зарубіжні дослідники концентрують увагу на трьох основних проблемах. Перша — природна міграція: причини і наслідки, вигоди і втрати для країни. При цьому особливо гостра полеміка точиться навколо вигод і втрат, з акцентом насамперед на втратах країни від трудової міграції її населення. Друга проблема — масштаби української трудової міграції, динаміки і прогнози. Тут гострота дискусії значною мірою зумовлена відсутністю достовірної інформації навіть про кількість та регіональні характеристики міграційних процесів, не кажучи вже про якісні та професійні оцінки розмірів цього явища. Третя проблема — обсяги заробленого українськими трудовими емігрантами за кордоном і надходження коштів в Україну сім'ям і родичам емігрантів. Ця проблема чи не найбільше потребує глибокого дослідження. Немає елементарної інформації,

тож виникають уже не лише дискусії, а й суперечки стосовно того, скільки мігранти заробляють і скільки надсилають або привозять в Україну².

Механічний рух населення включає в себе всі основні напрями переміщення населення в просторі. Необхідність дослідження і регулювання просторових особливостей та динаміки міграційних процесів в Україні на регіональному рівні стала нагальною потребою суспільства, адже міграції населення є важливим чинником суспільного розвитку.

Міграційні процеси перебувають у центрі уваги світового та європейського співтовариств, керівництва нашої держави. Особливостями розвитку міграції населення займаються Міжнародна організація з міграції (МОМ), Державний Комітет України у справах національностей та міграції, Центр Досліджень Проблем міграції в СНД, благодійний фонд «Міграція», Український центр прав людини, Центр вивчення проблем народонаселення³.

Проблеми міграції в Україні знайшли відображення у працях таких вчених, як В. Джамана, С. Пирожкова, О. Хомри, В. Банних, О. Бабенко, О. Малиновської, А. Довгерт, В. Євінтова, В. Новік, В. Олефіра, М. Романюка, М. Шульги, С. Чехович, Д. Богиня, В. Брич, О. Власюк, О. Грیشнової, В. Геєць, В. Давиденко, М. Долішнього, І. Кравченко, Ю. Краснова та інші.

Невирішені раніше проблеми. Незважаючи на значний науковий доробок, дослідженнями не охоплено повною мірою питання особливостей впливу безробіття та міграційних процесів на зайнятість населення Закарпатської області в умовах світової фінансової та економічної кризи, що, власне, і стало предметом цього дослідження.

Мета дослідження полягає у проведенні аналізу ситуації та з'ясуванні основних проблем щодо впливу безробіття та міграційних процесів на зайнятість населення Закарпатської області.

Основні результати дослідження. В силу політико-історичних, природно-географічних, соціально-економічних чинників Закарпаття протягом останніх століть належало до регіонів з низьким рівнем розвитку продуктивних сил та індустріального розвитку, що, в свою чергу, постійно було причиною надлишку трудових ресурсів. Через це на Закарпатті історія трудової міграції сягає ще середини XIX ст., а проблему зайнятості працездатного населення не було повністю розв'язано навіть за часів планової економіки. З початку 1990-х рр. Закарпатська область завдяки своєму прикордонному географічному розташуванню перетворилася на своєрід-

¹ Ільтьо І. Україна в контексті світових міграційних процесів // Міграція і толерантність в Україні. — К.: Стило, 2007. — С. 25.

² Большов Е. Трудовая миграция из Украины: масштабы и последствия / Е. Большов // Социология: теория, методы, маркетинг. — 2003. — №2.

³ Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. — Чернівці: Рута, 2003. — 391 с.

ний детектор тенденцій еволюції міграційного процесу в Україні. У перше десятиліття незалежності на Закарпатті спостерігалось хвилеподібне стрімке наростання масштабів трудової міграції за кордон, після чого ці процеси стабілізувалися на дуже високому рівні.

Специфічною ознакою трудової міграції є те, що вона починає набувати характеру незворотності. Якщо в 90-х роках ХХ ст. більшість громадян краю, які виїжджали за кордон на заробітки, сприймали це як тимчасове явище і сподівалися повернутися, коли економічна ситуація в країні поліпшиться, то нині значна частина тих, хто виїхав тоді на роботу, повертатися не поспішає. Навпаки, вони шукають різні приводи для продовження свого перебування в далеких краях. Нещодавно проведене Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна» дослідження «Міграція та її зв'язок із торгівлею людьми. Україна-Греція» (2009–2010 рр.) підтверджує це.

Перебуваючи в європейських країнах, наші співвітчизники звикають жити за європейськими стандартами, нормами, цінностями і не хочуть їх втрачати; їх дивує багато речей, які відбуваються в Україні. Наприклад, — непрозорість влади, високий рівень корупції тощо. Викликає занепокоєння той факт, що батьки, які виїхали і працюють за кордоном уже досить тривалий час, залучають до таких поїздок і своїх дітей⁴.

Аналіз процесів міграції з позицій економічного підходу та наявності перспектив їх подальшого розвитку наводить на важливий висновок, який поділяє більшість сучасних дослідників: проблеми міграції виходять далеко за межі економічних наслідків, адже їх економічні плюси і мінуси є набагато меншими, ніж їх соціальне, демографічне, політичне, культурне та моральне значення.

Основним позитивним результатом трудової міграції є сприяння соціально-економічній стабільності шляхом додаткового надходження значних фінансових ресурсів, що вигідно не тільки сім'ям окремих громадян, які є власниками ресурсів, а й державі в цілому, оскільки знижується рівень бідності, зростає сукупний попит, збільшується обсяг внутрішнього ринку. Крім того, після повернення з-за кордону значну частину зароблених коштів українські громадяни витрачають для започаткування власного бізнесу, створюючи нові робочі місця не тільки для членів своєї сім'ї, а й для інших громадян⁵.

Чисельність наявного населення Закарпатської області на 1 січня 2012 р. становив 1250,7 тис. осіб.

За кількістю осіб область посідає 23 місце серед інших регіонів України та становить 3,6% від загальної кількості населення України (табл. 1). Переважна більшість жителів області (62,84%) проживає в сільській місцевості.

Розглядаючи соціально-економічне становище Закарпатської області, необхідно зазначити, що обсяги промислового виробництва у 2012 р. зросли на 1,4% порівняно з минулим роком. Протягом січня-листопада 2012 р. промисловими підприємствами області реалізовано промислової продукції на суму 7884,1 млн. грн.

Світова фінансово-економічна криза не могла не торкнутися інвестиційної галузі Закарпаття, адже в області функціонує 857 підприємств з іноземними інвестиціями, на котрих працюють 34,5 тис. наших краян. Тільки за січень-вересень 2012 р. промисловими підприємствами з іноземними інвестиціями реалізовано продукції на 3212,2 млн. грн., що становить 73,9% загальнообласного показника. В області працюють інвестори з 50 країн світу, при цьому на 10 з них припадає більше 82% загального обсягу прямих іноземних інвестицій (Японія, США, Німеччина, Угорщина, Австрія, Польща), де майже 65% інвестицій країн Європейського Союзу. Якщо розглядати в розрізі районів, то найбільша частка припадає на м. Ужгород (14,3%), м. Мукачеве (12,3%) та м. Берегове (8,2%). Найнижчі показники у Воловецькому, Хустському та Міжгірському районах, що зумовлено тим, що ці гірські райони віддалені від обласного центру, відповідно нижчою є інфраструктура та інші периферійні несумісності, що стримують потенційного інвестора зробити тут відповідні кроки.

Сприятливий інвестиційний клімат допоможе у боротьбі із безробіттям, адже за 2012 р. у пошуках роботи до державної служби зайнятості звернулося 13,0 тис. осіб, що на 1,1 тис. осіб менше, ніж протягом 2011 р. Рівень зареєстрованого безробіття в області станом на 1 січня 2012 р. склав 1,6% чисельності постійного населення працездатного віку проти 1,8% на відповідну дату 2011 р. Серед районів області найвищий рівень безробіття у Воловецькому районі — 7,1%, найнижчий в Ужгородському та Хустському районах — 0,8%.

Розвиток ринкових відносин зумовлює активізацію територіальних переміщень населення — міграційних процесів, що значно впливають на соціально-економічний розвиток країни. Процеси міграції стали окремим і специфічним фактором формування національного ринку праці. Близько 80% трудових мігрантів працюють за кордоном нелегально,

⁴ Луговой Н. Украинские трудовые мигранты не спешат возвращаться домой / Н. Луговой. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://banker.ua/>

⁵ Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. — Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2001. — 570 с.

Таблиця 1

Населення Закарпатської області (станом на 1 січня) у період 2006–2012 рр.

Роки	Кількість наявного населення			Кількість постійного населення		
	Всього, тис. осіб	У тому числі		Всього, тис. осіб	У тому числі	
		міське	сільське		чоловіки	жінки
2006	1245,5	461,8	783,7	1242,6	596,3	646,3
2007	1243,8	461,4	782,4	1241,0	593,4	647,6
2008	1242,6	461,4	781,2	1239,8	594,1	645,7
2009	1243,4	461,9	781,5	1240,5	594,3	646,2
2010	1244,8	462,6	782,2	1242,0	594,6	647,4
2011	1247,4	463,8	783,6	1244,5	596,1	648,4
2012	1250,7	465,2	785,5	1247,9	598,1	649,8

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Закарпатській області – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.stat.uz.ua/>

хоча між Україною і більш ніж 15 країнами підписані двосторонні угоди щодо працевлаштування мігрантів. За даними статистичних опитувань, наші мігранти мають досить високий освітній рівень – 75% з них мають вищу освіту чи незакінчену вищу освіту. Той факт, що за кордоном респонденти працюють як правило не за фахом, не є фактором, що стримує міграцію. Тобто, досить кваліфіковані фахівці з різних сфер, освічені люди, на підготовку яких витрачені значні, переважно державні кошти, не можуть реалізуватись у власній країні, а, отже, і кошти витрачені на їх підготовку залишаються невідпрацьованими державі. До того ж, значний відсоток серед мігрантів складає молодь. Серед громадян віком 15–70 років, які шукали іншу основну або додаткову роботу у 2012 р., кожен третій був молодістю віком 15–29 років.

Основною причиною, яка спонукає молоду людину шукати іншу роботу, є низький рівень оплати праці та неповна зайнятість. До того ж молодь, виїжджаючи за кордон або до інших регіонів у пошуках тимчасового заробітку, має більше шансів та причин і можливостей залишатись на постійне місце проживання, тобто складає групу ризику, яка не повертається на батьківщину. Отже, молодь вилучає назавжди себе, як працівника, та своїх майбутніх дітей з кількості населення, що оновлює трудові ресурси. Закарпаття не є винятком, тут майже відсутні великі промислові підприємства, а статус «загальноносоюзного курорту» регіон втратив, через що було вивільнено значну частину трудових ресурсів, яка переміщується у Східну Україну або до сусідніх держав⁶.

Серед основних причин трудової міграції можна виділити наступні:

- високий рівень безробіття;
- низький рівень заробітної плати;

- непотрібність фаху на батьківщині;
- зникнення деяких галузей виробництва або значне їх скорочення;
- економічна нерозвинутість окремих районів або не повна їх переорієнтація на ринкову економіку.

Відомо, що в радянські часи заробітчанами переважно були чоловіки, здебільшого сімейні. Звичайно, тривалі від'їзди годувальників і тоді не сприяли зміцненню сімей, але все змінилося з набуттям Україною незалежності та господарським занепадом, що супроводжувався закриттям підприємств, розвалом колгоспів тощо. Нині серед заробітчан стає все більше жінок, які змушені годувати сім'ю. На жаль, офіційна статистика не веде обліку частки осіб жіночої статі серед усіх заробітчан, але непрямі дані свідчать, що їх не менше 50% загалом по Україні, а для деяких міст і сіл Закарпатської області – навіть 60–70%. Цілком зрозуміло, що зростає кількість розлучень, і найголовніше, закладається «міна» уповільненої дії під молоде покоління, яке найчастіше росте без батьків і матерів, котрі заробляють гроші за кордоном. Усе йде до того, що доля цих молодих людей в майбутньому виявиться погіршеним варіантом долі їхніх батьків.

Міграції мають також негативний вплив на трудовий потенціал та статеву-вікову структуру населення області. Основними суб'єктами міграційного процесу виступає економічно активне населення, питома вага якого серед всіх мігрантів склала 79,2%, молодше працездатного віку – 13,5%, у віці старше працездатного віку – 7,3%. У районах вибуття мігрантів працездатного віку, особливо чоловічої статі, спостерігається процес фемінізації населення та його постаріння, що виявляється результатом негативних змін у структурі демографічного процесу. Постійне неврегульоване міграційне скорочення на-

⁶ Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2001. – 570 с.

селення Закарпатської області призводить до істотного зниження якості трудового, демографічного та інтелектуального потенціалу Закарпатської області.

Отже, міграція спричиняє не лише негативні демографічні наслідки, а й загалом створює несприятливу для народження і виховання дітей специфічну атмосферу «емігрантського» способу життя. Наприклад, у Закарпатській області, кількість укладених шлюбів на тисячу населення порівняно з 1990 р. скоротилося в 1,3 разу. Водночас абсолютна кількість розлучень зросла майже у 1,5 рази⁷. Ще гострішою сімейною проблемою, яка нерідко переростає в соціальну, є виховання дітей мігрантів, залишених в Україні, особливо в разі тривалої відсутності обох батьків. Як наслідок, населення стикається з новим видом соціального сирітства, коли держава змушена брати під опіку частину дітей мігрантів⁸.

Разом із тим, так звані позитивні наслідки трудової міграції далеко не однозначні. Вплив заробітків за кордоном на розвиток дрібного бізнесу є вкрай скромним через податковий тиск, брак дешевих кредитів, труднощі з реєстрацією підприємств, невіру громадян у перспективи малого бізнесу. Зовнішня трудова міграція руйнує трудові колективи, здатна спричинити дефіцит робочої сили у певних галузях та регіонах. Вона призводить до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого за кордоном виконують малокваліфіковану роботу.

З одного боку, міграційні потоки в умовах ринкових відносин та при формуванні багатofункціонального ринку праці є інструментом активної підтримки територіально-галузевої збалансованості продуктивності працевлаштування ресурсного потенціалу; сприяють пом'якшенню суспільних конфліктів, за рахунок того, що надає головне, якщо не єдине, джерело прибутку для значної кількості домогосподарств; полегшує ситуацію на внутрішньому ринку праці у національному господарстві на регіональному рівні. З іншого боку, міграції на сучасному етапі мають негативні риси, вони призводять до зміни географічного розміщення населення, його густоти та заселеності територій, зміни статево-вікового, сімейного, шлюбного та етнічного складу населення, соціальної структури територіальних спільнот⁹.

Трудова міграція населення Закарпатської області та України в цілому — це проблема, у вирішенні якої слід звернути увагу на багато аспектів. Люди

виїжджають різними способами: на підставі приватних запрошень без права на працевлаштування, за туристичними візами та влаштовуються на роботу здебільшого неофіційно.

Більшість громадян працюють не за фахом, переважно це освічені люди з середньою спеціальністю чи вищою освітою, змушені працювати на низькооплачуваних роботах (будівництво, сезонні сільськогосподарські роботи, надання послуг по догляді за літніми людьми) з низьким рівнем житлово-побутових умов. Майже вся трудова міграція нелегальна, і її ніхто ніяк не обліковує. Взагалі міграція для країни в'їзду, як правило, означає можливість збільшення ВВП. Навіть якщо іммігранти стають безробітними, вони відіграють певну роль відносно загальної зайнятості, здійснюючи понижувальний тиск на заробітну плату.

Симетрично негативний результат на обсяг ВВП еміграція відіграє для країни виїзду працівників.

Зміна чисельності демографічного потенціалу Закарпатської області відбувається внаслідок зовнішньої міграції, її складовими є міжрегіональний та міждержавний обмін (табл. 2).

Показники табл. 2 свідчать про такі тенденції щодо міграційного руху населення в регіоні:

- в цілому відбувається звужене відтворення за рахунок напрямів міграції. Так, в аналізованому році сальдо міграції в межах області було нульовим, а сальдо зовнішньої міграції становило -521 осіб. Оскільки закарпатці, які належать до гірської природно-географічної зони, мешкають переважно в населених пунктах сільського типу, цілком природно, що більшість транскордонних трудових мігрантів Закарпаття є селянами, що підтверджують результати соціологічного дослідження. Якщо розглядати міграцію в межах області, то слід відмітити, що в низинній природно-економічній зоні спостерігалось додатне сальдо міграції (252 особи), в першу чергу за рахунок Ужгородського та Мукачівського районів. Найбільше зменшення відбулося у передгірній зоні (-184 особи);

- якщо розглядати зовнішню міграцію, то її показники у всіх зонах негативні, окрім низинної природно-економічної зони, де приріст міграції був додатним (65 осіб). Найбільше зменшення населення відбулося в гірській природно-економічній зоні (-521 особа). Позитивний приріст за цей період спостерігався лише в м. Ужгород, м. Мукачеве, м. Чоп та у Виноградівському, Мукачівському,

⁷ Цхведиани В. Заробітчанство как первый этап демографической катастрофы в западных областях Украины / В. Цхведиани. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dialogs.gov.ua/>

⁸ Левцун О. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема / О. Левцун. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dialogs.gov.ua/>

⁹ Закон України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року». Постанова КМ України від 21 липня 2006 р. №1001. — Людські ресурси. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF>

Таблиця 2

Міграція населення Закарпатської області по містах і районах у 2012 р. (осіб)

Адміністративні одиниці (міста і райони)	Мікорегіональна міграція			Міждержавна міграція		
	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Сальдо міграції	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Сальдо міграції
Низинна природно-економічна зона						
м. Ужгород	1073	1555	-482	548	486	62
м. Берегово	92	133	-41	105	155	-50
м. Мукачево	949	716	233	421	387	34
м. Чоп	58	63	-5	90	75	15
Берегівський	224	135	89	68	107	-39
Виноградівський	334	281	53	292	279	13
Мукачівський	470	447	23	217	170	47
Ужгородський	646	264	382	94	111	-17
Разом по зоні	3846	3594	252	1835	1770	65
Передгірна природно-економічна зона						
м. Хуст	99	102	-3	114	129	-15
Іршавський	382	384	-2	172	232	-60
Тячівський	77	225	-148	104	326	-222
Хустський	164	195	-31	176	269	-93
Разом по зоні	722	906	-184	566	956	-390
Гірська природно-економічна зона						
Великобerezнянський	157	104	53	86	78	8
Воловецький	117	136	-19	86	126	-40
Міжгірський	136	190	-54	115	145	-30
Перечинський	123	115	8	36	51	-15
Рахівський	61	99	-38	169	308	-139
Свалявський	245	263	-18	166	146	20
Разом по зоні	839	907	-68	658	854	-196
Разом по області	5407	5407	-	3059	3580	-521
Природно-економічні зони, % до області						
Низинна	71,13	66,47	-	59,99	49,45	12,48
Передгірна	13,36	16,76	-	18,51	26,71	74,86
Гірська	15,52	16,78	-	21,51	23,86	37,62

Джерело: розраховано автором за даними Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> та Міністерства праці та соціальної політики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua/>

Великобerezнянському і Свалявському районах. Найбільше краєн вибуло з м. Ужгород (486), Тячівського (326) та Рахівського районів (308).

Висновки. Отже, за результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки, а саме: для розв'язання проблем трудової міграції необхідно, перш за все, вирішити питання підвищення рівня оплати праці; по-друге, розв'язати соціальні питання, пов'язані зі збагаченням змісту роботи, дотримання умов колективних договорів і угод щодо цього; по-третє – основною передумовою для нарощування темпів залучення інвестицій в економіку краю є стабільність правового поля і прийняття низки нормативних актів та законів України центральними органами влади. В Україні налагоджується державний механізм регулювання міграційних процесів, до якого залучено органи влади всіх рівнів,

так як трудова міграція в першу чергу потребує державного регулювання, оскільки вона впливає на різні сторони життя суспільства:

- економіку (в частині кількості та якості трудових ресурсів, податкової бази, рівня безробіття і конкуренції у сфері зайнятості);
- соціальну сферу (створює додаткове навантаження на систему соціального захисту, охорону здоров'я, освіту, житлове та транспортне обслуговування);
- міжнародні відносини;
- криміногенну обстановку.

Отже, одним із найактуальніших завдань для налагодження ефективного управління міграційними процесами в сучасних умовах є створення ефективної міграційної служби з реальною владою і функціями, яка зможе не тільки контролювати міграційний процес, а й керувати ним.